

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 05.11.1993, sp. zn. 7 To 168/93, ECLI:CZ:VSPH:1993:7.TO.168.1993.1

Číslo: 18/1994

Právní věta: Spolupachatelem na trestném činu loupeže podle § 9 odst.2 tr.zák.,§ 234 odst.1 tr.zák. je i ten, kdo se sám nedopouští násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí, ale např.jedná tak,aby našel cizí věc,které se chce spolu s ostatními pachateli zmocnit. Spolupachatel trestného činu loupeže,který sám fyzicky poškozeného nenapadl,odpovídá za jeho smrt podle § 9 odst.2,§ 234 odst.1,3 tr.zák., jestliže byla způsobena jednáním jiného spolupachatele v rámci společného loupežného útoku proti poškozenému, a on alespoň vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl, že tímto útokem uvedený těžší následek může být způsoben (§ 5 písm.b),§ 6 písm.a)tr.zák.).

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 05.11.1993

Spisová značka: 7 To 168/93

Číslo rozhodnutí: 18

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Loupež, Spolupachatelství

Předpisy: 140/1961 Sb. § 9 odst. 2

§ 234 odst. 1

§ 234 odst. 3

§ 5 písm. b

§ 6 písm. a

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č.18

Spolupachatelem na trestném činu loupeže podle § 9 odst. 2 tr. zák, § 234 odst. 1 tr. zák. je i ten, kdo se sám nedopouští násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí, ale např. jedná tak, aby našel cizí věc, které se chce spolu s ostatními pachateli zmocnit.

Spolupachatel trestného činu loupeže, který sám fyzicky poškozeného nenapadl, odpovídá za jeho smrt podle § 9 odst. 2, § 234 odst. 1,3 tr. zák, jestliže byla způsobena jednáním jiného spolupachatele v rámci společného loupežného útoku proti poškozenému, a on alespoň vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl, že tímto útokem uvedený těžší následek může být

způsoben (§ 5 písm. b), § 6 písm. a) tr. zák).

(Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 5.11.1993 sp. zn. [7 To 168/93](#))

K odvolání krajského prokurátora v Ostravě Vrchní soud v Praze zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 28. dubna 1993 sp. zn. 2 T 48/92 ohledně obviněných J. G. a mladistvého V. G. v celém rozsahu, a znovu rozhodl tak, že tyto obviněné uznal vinnými trestným činem porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 3 tr. zák. a trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1, 3 tr. zák. a uložil jim znovu trest a povinnost nahradit škodu podle § 228 odst. 1 tr. ř.

Z odůvodnění:

Napadeným rozsudkem byli obžalovaní J. B., J. G. a mladistvý V. G. uznáni vinnými trestným činem porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 3 tr. zák. a trestným činem loupeže; obžalovaný J. B. podle § 234 odst. 1, 3 tr. zák. a obžalovaní J. G. a mladistvý V. G. podle § 234 odst. 1 tr. zák., a odsouzeni k nepodmíněným trestům odnětí svobody - obžalovaný J. B. podle § 234 odst. 3 tr. zák., § 35 odst. 1 tr. zák. na třináct roků, se zařazením do třetí nápravně výchovné skupiny podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák., obžalovaný J. G. podle § 234 odst. 1 tr. zák., § 35 odst. 1 tr. zák. na šest roků, se zařazením do první nápravně výchovné skupiny podle § 39a odst. 2 písm. a) tr. zák. a obžalovaný mladistvý V. G. podle § 234 odst. 1 tr. zák., § 79 odst. 1 tr. zák., § 35 odst. 1 tr. zák. na tři roky, se zařazením do první nápravně výchovné skupiny podle § 39a odst. 2 písm. a) tr. zák. V dalším bylo rozhodnuto o náhradě škody tak, že obžalovaný J. B. je podle § 228 odst. 1 tr. ř. povinen zaplatit státu, zastoupenému Poliklinikou Olomouc, na účet Okresního úřadu Olomouc regresní náhradu 10 000 Kč, stát se zbytkem nároku na náhradu škody podle § 229 odst. 2 tr. ř. a Česká pojišťovna, a. s., s celým nárokem na náhradu škody podle § 229 odst. 1 tr. ř., byly odkázány na řízení ve věcech občanskoprávních.

Trestná činnost obžalovaných spočívala podle zjištění Krajského soudu v tom, že 14.11. 1991 kolem 03.00 hod. v obci Štěpánov, Sokolovská ul. č. 1, okr. Olomouc, po předchozí vzájemné domluvě, v úmyslu zmocnit se peněz, po rozbití skleněné výplně dveří a následném vypáčení dalších dveří, se vloupali do rodinného domku L. K., nar. 21. 8. 1913, kde při prohledávání místnosti v poschodí domku probudili poškozenou, a aby jim nemohla bránit v dokončení jejich záměru, přidržoval ji mladistvý V. G. na posteli, zakrýval jí ústa, a rukou ji opakovaně uhodil do těla a obličeje, přičemž J. B. a J. G. místnost prohledávali, a když peníze nenašli, začal J. B. poškozenou vyzývat, aby sdělila, kde má peníze, přičemž ji bil opakovaně pěstmi do těla a obličeje, a způsobil jí rozsáhlé zhmoždění hlavy s otokem mozku. Podle zjištění Krajského soudu poškozená zemřela v důsledku poranění, která jí způsobil obžalovaný J. B. Jinak Krajský soud zjistil, že obžalovaní z domku odcizili několik starých mincí, z nichž dvě měly hodnotu 25 Kčs, bižuterii a dvě sošky.

Proti rozsudku podali v zákonné lhůtě odvolání krajský prokurátor v Ostravě a obžalovaní J. G. a mladistvý V. G.

Krajský prokurátor podal odvolání ohledně obžalovaných J. G. a mladistvého V. G., a to v jejich neprospěch. Namítl, že také jejich jednání mělo být posouzeno jako trestný čin loupeže podle § 234 odst. 1, 3 tr. zák., neboť za smrtelný následek, který vzešel z útoku proti poškozené, odpovídali jako spolupachatelé společně s obžalovaným J. B. Krajský prokurátor proto navrhl, aby Vrchní soud zrušil napadený rozsudek ohledně obžalovaných J. G. a mladistvého V. G., aby je na podkladě skutkového stavu zjištěného Krajským soudem uznal vinným trestnými činy porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 3 tr. zák. a loupeže podle § 234 odst. 1, 3 tr. zák., a aby jim uložil přísnější tresty.

Obžalovaný J. G. napadl rozsudek ve výroku o trestu, který mu byl uložen. Tento trest označil za nepřiměřeně přísný. Poukázal na to, že k činu se dal přemluvit spoluobžalovaným J. B. Namítl, že

pokud Krajský soud jako přitěžující okolnost hodnotil jeho předchozí odsouzení, šlo o věc, v níž vzal odpovědnost na sebe místo skutečného pachatele. Navrhl, aby Vrchní soud zrušil v napadeném rozsudku výrok o trestu, který mu byl uložen, a aby mu uložil mírnější trest.

Obžalovaný mladistvý V. G. odvolání blíže nezdůvodnil.

Vrchní soud přezkoumal podle § 254 odst. 1 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků rozsudku, proti nimž mohl každý z odvolatelů podat odvolání, i správnost postupu řízení, které předcházelo rozsudku, a přihlížeje přitom i k vadám, které nebyly odvoláními vytykány, dospěl k následujícím závěrům.

Napadený rozsudek je výsledkem řízení, v němž bylo postupováno podle trestního řádu, a v němž nedošlo k žádným podstatným vadám, zejména pokud by mohly mít vliv na objasnění věci, nebo na možnost uplatnění práva obhajoby. V takto provedeném řízení Krajský soud vykonal všechny dostupné důkazy nutné pro zjištění skutečného stavu věci, jak to vyžaduje ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř. Důkazy zhodnotil jednotlivě, ve vzájemných souvislostech i v celém souhrnu logickým a zároveň i podrobně a přesvědčivě zdůvodněným způsobem, kterému z hlediska pravidel stanovených pro hodnocení důkazů, jak jsou uvedena v § 2 odst. 6 tr. ř., nelze nic vytknout. V rámci hodnocení důkazů Krajský soud zaznamenal i rozpory, které mezi jednotlivými důkazy vyvstaly, zejména mezi výpověďmi obžalovaných, a tyto rozpory překlenul úvahami, s nimiž se Vrchní soud ztotožnil. Na tomto podkladě pak Krajský soud z důkazů vyvodil skutková zjištění, která jsou úplná a správná.

Správně zjištěný skutkový stav Krajský soud posoudil po právní stránce v souladu se zákonem potud, že ze strany všech tří obžalovaných šlo o trestný čin porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 3 tr. zák., spáchaný obžalovanými jako spolupachateli ve smyslu § 9 odst. 2 tr. zák.

Pokud však jde o trestný čin loupeže, nejsou právní závěry Krajského soudu ohledně součinnosti obžalovaných v souladu se zákonem. Podle Krajského soudu o spolupachatelství obžalovaných šlo jen ve vztahu k trestnému činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. Smrtelný následek ve smyslu § 234 odst. 3 tr. zák. Krajský soud přičetl jen obžalovanému J. B. s odůvodněním, že „ve vztahu k dalším obžalovaným J. G. a mladistvému V. G. se vzhledem ke značné intenzitě násilí jedná o nepochybné vybočení nad rámec předchozí dohody“.

Tento závěr neodpovídá konkrétním okolnostem posuzovaného případu, a je v rozporu se zásadami, jimiž je ovládán institut spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák.

Zákonnými znaky spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. je společné jednání dvou nebo více pachatelů, a úmysl, jímž je společné jednání zahrnuto u jednotlivých pachatelů. Podmínkou spolupachatelství není to, aby každý ze spolupachatelů svým vlastním jednáním naplnil všechny znaky trestného činu. Postačí, když se jednotliví pachatelé dopustí i takového jednání, které samo o sobě všechny znaky trestného činu nenaplní, a když teprve souhrnem těchto dílčích jednání všech spolupachatelů dochází k naplnění znaků trestného činu. Z toho pak vyplývá ten důsledek, že každý ze spolupachatelů odpovídá za trestný čin v celém rozsahu, to znamená, jako by ho spáchal sám.

Trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. se dopustí ten, kdo proti jinému užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci. Z hlediska znaků spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. to mimo jiné znamená, že není třeba, aby se každý ze spolupachatelů dopustil proti poškozenému násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí, ale postačí, že v rámci rozdělení rolí jednotlivých pachatelů při společném útoku dojde k tomu, že jen některý z nich se dopustí násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí, zatímco jiný ze spolupachatelů se dopustí jednání směřujícího k odcizení věci, k jejímu nalezení, odnětí z dispozice poškozeného apod.

V posuzovaném případě tedy vloupání do rodinného domku poškozené L. K. bylo od počátku do konce společnou akcí všech tří obžalovaných. To platí i pro všechna dílčí jednání, ke kterým ze strany obžalovaných došlo v době, kdy v domku poškozené setrvali. Platí to tedy i ohledně fyzického útoku proti poškozené.

Obžalovaní se na vloupání do domku předem domluvili. Byli přitom všichni tři vedeni záměrem získat tak peníze, popř. jiné vhodné věci. V rámci přípravy na vloupání si opatřili nejen nástroje určené k samotnému násilnému vniknutí do domku formou vypáčení dveří, ale i prostředky k zamaskování svých obličejů. Význam maskovacích prostředků logicky spočíval v tom, aby s jejich použitím znemožnili určení své totožnosti osobou, s níž v průběhu činu přijdou do styku. Opatření a použití maskovacích prostředků k společné akci obžalovaných tak svědčí o tom, že všichni tři předpokládali, že v souvislosti s vloupáním dojde z jejich strany též k napadení osoby přítomné v domku.

Do domku vnikli všichni tři obžalovaní. Všichni tři se podíleli na prohledávání domku s cílem nalézt peníze, popř. jiné vhodné věci. Tohoto cíle nedosáhli. Přitom zjistili, že poškozená L. K. je v domku přítomna, že se probudila, a že ví o přítomnosti cizích osob. Za této situace bylo logické, že fyzický útok proti poškozené byl z hlediska obžalovaných jediným způsobem, jak dosáhnout původního záměru celé akce, neboť napadení poškozené jednak umožňovalo dokončit nerušeně prohledávání domku, a jednak skýtalo naději, že se obžalovaným podaří donutit poškozenou ke sdělení, kde má schované peníze. Proto se obžalovaní také v této době dohodli, že za tímto účelem V. G. fyzicky napadne poškozenou, aby jí zabránil vstát z postele, a později že ji napadne i J. B. proto, aby prozradila, kde jsou ukryty peníze.

Jestliže za těchto okolností dva z obžalovaných přikročili k fyzickému útoku proti poškozené, šlo o součást společného jednání, za které odpovídají všichni tři obžalovaní jako spolupachatelé. Z toho vyplývá, že spolupachateli trestného činu loupeže podle § 9 odst. 2, § 234 odst. 1 tr. zák. jsou všichni tři obžalovaní, bez ohledu na bližší a konkrétnější zjištění, který z nich a jakým způsobem na poškozenou zaútočil, popř. bez ohledu na zjištění, že některý z nich sám osobně na poškozenou fyzicky nezaútočil vůbec.

Trestný čin loupeže podle § 234 odst. 3 tr. zák. spočívá v tom, že jednáním uvedeným v § 234 odst. 1 tr. zák. pachatel způsobí škodu velkého rozsahu nebo smrt.

V posuzovaném případě poškozená L. K. byla usmrcena. Její smrt nastala v příčinné souvislosti se společným jednáním všech tří obžalovaných, neboť součástí společného jednání obžalovaných bylo i fyzické napadení poškozené. Fyzický útok proti poškozené byl založen na větším počtu úderů, které měly charakter tupého násilí, jemuž odpovídal mechanismus spočívající v úderech pěstí. Z hlediska způsobu fyzického napadení poškozené je nutno konstatovat, že plně spadal do rámce společného jednání obžalovaných a byl zahrnut i jejich úmyslným zaviněním. Obžalovaní se ocitli v situaci, kdy dokončení jejich záměru zmocnit se peněz, popř. jiných vhodných věcí, bránila překážka, spočívající právě v přítomnosti poškozené. Pro fyzický útok proti poškozené nebyli obžalovaní nijak zvlášť vybaveni, např. nějakým předmětem či nástrojem, který by měl povahu zbraně (§ 89 odst. 5 tr. zák.), a tak je jen logické, že útok proti poškozené byl podniknut formou úderů pěstí do hlavy a jiných částí těla. Z hlediska obžalovaných jako spolupachatelů násilného útoku proti poškozené šlo o adekvátní prostředek odstranění překážky, která se jim objevila v cestě za jejich cílem zmocnit se peněz, popř. jiných vhodných věcí. Proto nepřichází v úvahu hodnotit smrt poškozené jako následek tzv. excesu, tj. vybočení ze společného jednání některým ze spolupachatelů. Takový závěr nelze opírat o různou intenzitu úderů, jimiž jednotliví spolupachatelé poškozenou napadali, ani o případnou okolnost, že některý ze spolupachatelů sám osobně poškozenou vůbec fyzicky nenapadl. Pokud Krajský soud v odůvodnění napadeného rozsudku zdůrazňoval výrazně vyšší fyzické dispozice obžalovaného J. B. oproti ostatním obžalovaným, zejména oproti obžalovanému mladistvému V. G., a také dominantní postavení obžalovaného J. B. z hlediska jeho sklonu k agresivnímu jednání, nelze na těchto

rozdílnostech mezi osobami jednotlivých obžalovaných jako spolupachatelů budovat závěry o tzv. excesu ve vztahu k té části společného jednání, z níž vzešel smrtelný následek. I tato část jednání totiž byla součástí společného jednání všech tří obžalovaných. Jestliže společné jednání obžalovaných jako spolupachatelů záleželo mimo jiné i ve fyzickém útoku proti poškozené, je logické (a pro případy posuzovaného druhu typické), že tento útok, resp. jeho nejrazantnější část, provedl ten ze spolupachatelů, který pro to byl nejvýhodněji disponován. Z této okolnosti proto není možno dovozovat tzv. exces ve vztahu k ostatním spolupachatelům. Pro odpovědnost všech tří obžalovaných za smrtelný následek podle § 234 odst. 3 tr. zák. byla tedy splněna ta podmínka, že smrtelný následek byl v příčinné souvislosti se společným jednáním všech tří obžalovaných.

Odpovědnost všech tří obžalovaných za smrtelný následek podle § 234 odst. 3 tr. zák. však byla odůvodněna i tím, že tento následek byl podle § 6 písm. a) tr. zák. zahrnut nedbalostním zaviněním každého z obžalovaných jako spolupachatelů na trestném činu loupeže. Na fyzickém útoku proti poškozené, provedeným jedním z nich, se všichni obžalovaní domluvili, a došlo k němu v rámci společného jednání, sledujícího společný cíl. Všichni obžalovaní se s tímto jednáním také ztotožnili, bez ohledu na případnou okolnost, že některý z nich se vlastního fyzického napadení poškozené zúčastnil s menší intenzitou, popř. se ho nezúčastnil vůbec. Každý z obžalovaných se ztotožnil také se způsobem fyzického napadení poškozené, který spočíval ve větším množství úderů pěstí do hlavy a jiných částí těla. Svědčí o tom skutečnost, že v žádném stádiu společného jednání všech tří obžalovaných nedošlo k tomu, že by se některý z nich od útoku proti poškozené nebo od způsobu, jímž byl tento útok proveden, jakkoli distancoval. Pokud by tak některý z obžalovaných chtěl učinit, mohl bez obtíží z domku sám odejít již v době, kdy se ukázalo, že poškozená je v domku, probudila se a ví o přítomnosti cizích osob, a mohl snadno odejít popřípadě i později v době, kdy poškozená již byla vystavena fyzickému násilí. Všichni tři obžalovaní naopak v domku setrvali, a po fyzickém překonání odporu poškozené pokračovali ve společném jednání směřujícím k dosažení původního společného cíle odcizit peníze, popř. jiné vhodné věci, a to za situace, kdy poškozená již evidentně neprojevovala žádnou aktivitu, nebránila se, a v podstatě již nejevila ani známky života. Poté, co se obžalovaní fyzickým napadením vypořádali s přítomností poškozené jako překážkou dosažení jejich původního záměru, společně dokončili prohledání domku, byť bez podstatného výsledku, a nakonec i také společně z místa odjeli ve stejném automobilu, v jakém předtím přijeli.

Při hodnocení otázky zavinění každého z obžalovaných ve vztahu ke smrtelnému následku není možno pominout ani to, že v osobě poškozené šlo o starou ženu ve věku 78 let, která byla osamocena, v noční době náhle probuzena a vystavena nenadálému vloupání obžalovaných do jejího domku. Právě okolnost, že se jednalo o osobu velmi pokročilého věku, charakterizovala fyzický útok, založený na úderech pěstí do hlavy, jako natolik nebezpečný, že z něho může reálně vzniknout i smrtelný následek. To obžalovaní věděli, protože každému z nich bylo zřejmé, jakou osobou je poškozená a jakému útoku je vystavena.

Ze souhrnu všech uvedených okolností, které charakterizují zejména povahu celého jednání obžalovaných, jejich konečný záměr, zvolený způsob jeho dosažení, povahu vzájemné součinnosti, a v neposlední řadě i osobu poškozené, je zřejmé, že u každého z obžalovaných je odůvodněn závěr o nedbalostním zavinění podle § 5 písm. a) tr. zák. ve vztahu ke smrtelnému následku.

Pokud se z provedených důkazů naznačovalo, že během společné jízdy z místa činu obžalovaný J. B. vytykal obžalovanému mladistvému V. G. přehnaně důrazné jednání vůči poškozené, nelze to hodnotit jako okolnost, která by byla v rozporu se závěry o spolupachatelství obžalovaného J. B. na trestném činu loupeže podle § 234 odst. 1, 3 tr. zák. Naznačené jednání obžalovaného J. B. po činu se jeví jen jako součást jeho širších snah zcela se vyvinit, pokud jde o uvedený trestný čin, a svést odpovědnost na mladistvého V. G. S tím pak korespondují i pozdější pokusy obžalovaného J. B. a obžalovaného J. G. působit ve výkonu vazby na obžalovaného mladistvého V. G. tak, aby jeho výpověď odpovídala jejich obhajobě.

Rozhodnutí Krajského soudu je tedy v souladu se zákonem, pokud obžalovaného J. B. uznal vinným trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1, 3 tr. zák.

Při správném použití zákona však měli být trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1, 3 tr. zák. uznáni vinnými i obžalovaní J. G. a mladistvý V. G. U všech tří obžalovaných šlo o spolupachatelství trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1, 3 tr. zák., jak bylo uvedeno v podané obžalobě. Pro použití ustanovení § 234 odst. 3 tr. zák. byly splněny nejen formální znaky tohoto ustanovení, ale i materiální podmínka uvedená v § 88 tr. zák., totiž podstatně zvýšený stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost.

Pro úplnost je nutno dodat, že u obžalovaných, resp. u žádného z nich, nebyl prokázán úmysl usmrtit poškozenou. Proto nepřicházelo v úvahu kvalifikovat skutek jako trestný čin vraždy podle § 219 tr. zák.

Vzhledem k vadnému právnímu posouzení skutku v případě obžalovaných J. G. a mladistvého V. G. Vrchní soud zrušil ohledně těchto obžalovaných výrok o vině, v návaznosti na to i výrok o trestu a výrok o náhradě škody. Napadený rozsudek byl tedy ohledně obžalovaných J. G. a mladistvého V. G. zrušen v celém rozsahu.

Dále Vrchní soud odůvodnil výroky o trestu a náhradě škody.